

La gestió vers el desenvolupament de la Terreta duta a terme per l'Ajuntament de Tremp

JOSEP ÀNGEL ALERT
*Agent d'Ocupació i Desenvolupament Local
Ajuntament de Tremp*

RESUM: LA GESTIÓ VERS EL DESENVOLUPAMENT DE LA TERRETA DUTA A TERME PER L'AJUNTAMENT DE TREMP

El text pretén donar a conèixer les gestions que l'Ajuntament de Tremp ha vingut duent a terme en aquests darrers anys a la subcomarca de la Terreta incloses en un projecte de desenvolupament integral per a tot el municipi i explicar quines han estat les motivacions i els objectius que hi ha al darrera del conjunt de projectes. Es tracta d'un exemple entre d'altres per al Pirineu.

PARAULES CLAU: La Terreta, desenvolupament, Tremp, rural, natura, paisatge, territori, Lleida, Pallars, Ribagorça.

RESUMEN: LA GESTIÓN HACIA EL DESARROLLO DE LA TERRETA LLEVADA A CABO POR EL AYUNTAMIENTO DE TREMP

El texto pretende dar a conocer las gestiones que el Ayuntamiento de Tremp viene llevando a cabo en los últimos años en la subcomarca de la Terreta incluidas en un proyecto de desarrollo integral para todo el municipio y explicar cuáles han sido las motivaciones y los objetivos que hay detrás del conjunto de los proyectos. Se trata de un ejemplo entre otros para el Pirineo.

PALABRAS CLAVE: La Terreta, desarrollo, Tremp, rural, naturaleza, paisaje, territorio, Lérida, Pallars, Ribagorza.

109

ABSTRACT: THE MANAGEMENT OF THE TERRETA DEVELOPMENT DONE BY THE MUNICIPAL GOVERNMENT OF TREMP

The article show us the actions performed by the municipal government of Tremp during the last years in Terreta, including a global development project for the whole municipality. It is an example between others for the Pyrenees.

KEY WORDS: La Terreta, development, Tremp, rural, nature, landscape, territory, Lleida, Pallars, Ribagorza.

L'Ajuntament de Tremp, en aquests darrers anys, està duent a terme una decidida tasca de desenvolupament de la part del terme que aboca les aigües al Noguera Ribagorçana. La Terreta en forma part i de fet n'ha estat el centre de les actuacions, un territori amb suficient identitat i valors per ser el revulsiu que una part del municipi necessitava. L'Ajuntament utilitza quan parlem de Terreta, conscientment, uns límits ampliats incloent-t'hi un espai que va des de Castissent a Trepadús i d'Orrit a Gurp; l'únic motiu d'aquesta "ampliació" és, segurament, el fet que per a l'administració local aquest territori coincideix amb una unitat de gestió.

Als anys setanta el municipi de Tremp es veu ampliat per l'annexió d'altres municipis fins arribar a convertir-se en el terme municipal més extens de Catalunya. Cal pensar que tot el marge esquerre del riu Noguera Ribagorçana des de Pont de Muntanyana i fins més amunt de la Serra de Sant Gervàs pertany a Tremp. En tot aquest territori hi havia un grapat de nuclis amb una densitat de població baixíssima i amb importants mancances pel que fa a infraestructures bàsiques. Aquest fet ha representat un repte important pels qui estaven al capdavant de la corporació municipal, ja que es varen trobar amb dues actituds que l'annexió va produir: l'escepticisme que va provocar entre els nous veïns del municipi i el profund desconeixement d'una nova realitat, que encara avui es dóna tot i que en menor mesura.

L'abandonament per part de l'administració d'aquesta nova part del terme municipal i la impossibilitat de no prestar-li atenció, han empès a incorporar la Terreta en tots els programes de govern recents. Els recursos naturals de la zona, la seva gestió, protecció, conservació, estudi i promoció, són el fil conductor de la majoria de les intervencions realitzades o promogudes per l'Ajuntament de Tremp per aconseguir-hi un desenvolupament econòmic.

L'any 1996, l'Ajuntament de Tremp disposa del Pla de desenvolupament integral del municipi de Tremp, redactat per un equip pluridisciplinar de professionals; aquest és el primer document de referència on després d'una primera diagnosi general s'exposen els potencials i les línies de desenvolupament viables com:

- Estratègia de desenvolupament fonamentada en l'ecoturisme. Patrimoni natural i cultural: recurs econòmic i de desenvolupament, la Terreta, les serres de Gurp, Sant Gervàs i l'alta vall de Serradell. Hi trobem propostes

com la creació d'un centre de trogloditisme a Gurp, un centre de recepció de visitants a la Terreta, la creació de la ruta de la vall dels Voltors, etc.

- Quantificació i descripció de les forests comunals i mesures d'aprofitament sostenible dels recursos forestals: aquí les propostes i els projectes s'encaminen a dur una gestió acurada dels recursos forestals de titularitat municipals, bàsicament, amb la creació d'una colla forestal, la redacció dels corresponents documents de gestió de les forests i l'execució de les propostes d'actuació.

Sense cap dubte aquest document ja deixa traçat el camí que cal seguir: "els recursos naturals del municipi de Tremp són el principal potencial per al desenvolupament d'aquella part del municipi que s'escapa de l'àrea d'influència directa de la ciutat de Tremp". Així doncs, es treballa, per una banda, en una línia de creació i millora de les infraestructures turístiques; per una altra, en la gestió de les forests de titularitat municipal, prop de 9.000 ha que representen una tercera part de la totalitat de la superfície del terme, que permetria disposar d'un equip propi per a la realització d'aquestes tasques. La contractació d'un tècnic amb dedicació per dinamitzar la zona i dur a terme aquests objectius fan que a partir de l'any 1998 el ritme es vegi incrementat. També la creació de l'Agrupació de Defensa Forestal de Tremp, una figura promoguda per la pròpia Generalitat de Catalunya, permet captar nous fons de finançament per a les actuacions en l'àmbit del medi natural.

Calia avançar. En la cerca de recursos i col·laboradors l'Ajuntament de Tremp signà un primer conveni amb la Fundació Territori i Paisatge de Caixa de Catalunya l'any 1999, un entitat dedicada a la compra de terrenys d'interès natural per a la seva conservació i preservació en el temps i amb un blindatge estatutari prou ferm per no pensar amb possibles suspicàcies especulatives envers aquesta activitat. L'objectiu d'aquest primer conveni era la redacció del Pla de Gestió de la Terreta, un nou document amb un àmbit de treball més reduït que l'anterior i on els seus objectius eren clarament de conservació i sostenibilitat de les activitats en el territori. La metodologia de treball fou prou senzilla i eficaç: es marcaren uns primers objectius ideals seguint les directrius del Pla de desenvolupament integral del municipi de Tremp, les diverses tendències de gestió i desenvolupament a nivell tant europeu com

internacional i les inquietuds dels habitants del municipi i els seus polítics; seguidament, un intens treball de camp identificà els factors limitats a aquests primers objectius i en generà uns de nous anomenats operacionals; finalment, per assolir-los, proposà executar 56 projectes. El Pla de Gestió de la Terreta es presentà com un document obert i dinàmic. Quatre anys després podem comprovar que així ha estat: alguns dels projectes proposats ja s'han executat, alguns no s'arribaran a realitzar mai i se n'han realitzat d'altres que no estaven contemplats en el document, però que en segueixen la "filosofia". L'activitat promoguda per l'Ajuntament i la presentació del document als veïns de la Terreta fou rebuda novament amb escepticisme i no hi mancaren els comentaris, de la vora del foc, que veïen darrere de tot això un "parc temàtic" o alguna cosa encara de més envergadura que representaria un ingrés de diners important a les arques de l'Ajuntament i a algun compte corrent particular, però també una agressió irreversible al territori. Afortunadament, actualment algunes d'aquestes persones han col·laborat i/o col·laboren en algun dels projectes de l'Ajuntament.

La Terreta té, doncs, algunes realitats que cal tenir identificades i que hem intentat respectar i potenciar en diferents iniciatives que hem promogut, i que les accions forànies han de tenir en compte: la riquesa que representa la diversitat de maneres de pensar dels seus habitants i les diferències tan marcades entre pobles veïns. Ho dic pensant en Torre de Tamúrcia, on la ramaderia és qui sustenta el poble i allí hi trobem estiuejants que hi han nascut o que hi tenen alguna vinculació familiar, a més dels habitants que tenen totes les seves arrels tot l'any al poble; a Esplugu de Serra, on la majoria de la gent que hi viu no hi ha nascut i on es respira un objectiu comú que és la cerca de tranquil·litat i aquella espiritualitat que determinats indrets propicien; a Aulàs, un poble recuperat de nou aquests darrers decennis per gent de les més diverses procedències i al qual la millora de la carretera, que permet l'accés rodat al poble durant tot l'any, ha robat una petita porció de l'aïllament que la majoria dels seus habitants hi busquen i que el pas del temps, dels durs hiverns i dels secs estius, ha anat debilitant; i a Sapeira, on el Ramon i la Teresa, una parella entranyable de jubilats que "guarden" el poble, de postal, amb la majoria de cases i carrers arreglats, i gaudeixen en solitari, bona part de l'any, de la privilegiada ubicació del nucli. Tots ells tenen en comú un fort sentiment de pertanyença a la Terreta.

També hi ha d'altres mancances que fan que les diferents tasques que s'emprenen des de l'Ajuntament de Tremp, principalment, tinguin un grau més de dificultat a l'hora de dur-les a terme: la desconfiança en l'administració, aquella sensació d'estar al final (de Catalunya és clar!). El que hauria d'haver representat un avantatge pel fet de poder disposar de les infraestructures i serveis aragonesos a més dels serveis bàsics que a Catalunya qualsevol ciutadà té a l'abast, ha estat un calvari de reclamacions sense fruit en molts casos. No fóra concebible per a ningú que un ciutadà de Balaguer hagués de pujar a votar a Tremp, però és la distància que en metres i temps, aproximadament, ha de recórrer un votant d'Espluga de Serra el dia de les eleccions per exercir el seu dret. Quasi no es pot creure que encara, a hores d'ara, a la Terreta no hi hagi un sol contenidor per a la recollida de brossa.

Les oportunitats de la Terreta estan totalment condicionades a les seves ambicions. El principal objectiu dels seus habitants és la conservació, tot i que cadascú la concep d'una manera diferent i així ho he anat recollint. Per a uns cal vetllar pels ramaders i el bestiar, per així garantir la conservació del paisatge actual que és fruit de l'acció de la mà de l'home. D'altres pensen que per conservar el que tenim, cal evitar que els ramaders realitzin "incendis" (cremes de matolls), que és una estratègia de gestió prou vella i eficaç quan s'utilitza correctament. Per a alguns la presència de turistes a la zona és un risc que no facilita la conservació del territori, però hi ha qui pensa que cal la presència de visitants per argumentar el valor del territori i captar i justificar accions de conservació. També hi ha qui veu en qualsevol moviment en el seu feu una pèrdua de poder i ho evita a costa de qualsevol avantatge que això li pogués representar, només pretén conservar el poder.

113

Enumerar les principals actuacions de l'Ajuntament de Tremp en aquests darrers anys pot ajudar a veure l'encert o no en el camí triat i a modificar, si cal, la marxa o la trajectòria actual.

PLANIFICACIÓ DEL TERRITORI

- El Pla de desenvolupament integral del municipi de Tremp.
- El Pla de gestió de la Terreta.
- EL Pla tècnic de gestió cinegètica de la principal àrea de caça del municipi (16.000 ha).

- El pla d'ordenació de pastures de les forests municipals. Ha permès revisar els diferents aprofitaments que se'n feien, revertint la totalitat dels aprofitaments als veïns.
- Diversos projectes d'ordenació forestal de forests incloses en el catàleg d'utilitat pública de Lleida (CUP).
- Partionament de 3 forests de titularitat municipal.
- Pla de prevenció d'incendis forestals. Fins a la data en el terme municipal ja hi ha 5 punts d'aigua per a incendis forestals i s'han realitzat diversos treballs forestals de prevenció.
- Diagnosi ambiental del municipi de Tremp; s'ha redactat per identificar el indrets ambientalment més sensibles i rellevants.
- Estudi de viabilitat i pla de reintroducció de la cabra salvatge al municipi de Tremp. Aquest és un projecte prou interessant i que podria representar, sense cap mena de dubte, aquella espurna que la Terreta pot necessitar. Els projectes de reintroducció d'altres espècies i la nefasta gestió en temes de fauna salvatge en la seva part de divulgació i sensibilització duta a terme des de l'administració autonòmica, principalment, poden fer perillar el futur d'aquest projecte.
- Inventari cultural de la Terreta.

Són aquests uns instruments de gestió i planificació molt sectorials, llevat del darrer, i en cap moment s'ha plantejat pensar i dissenyar urbanísticament la Terreta, per exemple; encara queda camí per fer. L'inventari d'infraestructures dels diferents nuclis del nostre municipi, que estem elaborant des de l'àrea de recursos naturals i municipi, esperem que orienti encertadament en la presa de decisions a l'hora de realitzar inversions.

És un subapartat per mencionar tot un seguit d'inversions i actuacions, absurdes per a molta gent (i per a mi mateix), si es realitzen abans que d'altres infraestructures bàsiques. Això fóra cert, si pogués triar, qual-sevol posaria per davant la realització d'una captació i dipòsit d'aigua per al poble que la senyalització de l'Espai Natural de Sant Gervàs i l'Ajuntament de Tremp també,... si pogués triar. La realitat és que els diners que l'Ajuntament aconsegueix són per uns conceptes preestablerts i no canviabls:

- Xarxa de senders que acabarà unint els diferents nuclis del municipi entre ells i amb el propers.
- Senyalització de l'espai.
- Manteniment d'un punt d'alimentació suplementària per a carronyaires.
- Instal·lació d'un sistema d'observació en directe de fauna salvatge. Dues càmeres que emeten i poden ser manipulades en temps real amb recepció d'imatges a Torre de Tamúrcia, Ajuntament de Tremp, Museu de Ciències Naturals de Tremp i des de la pàgina web de la Terreta en qualsevol lloc del planeta.
- Construcció de dos miradors: Sapeira i Torogó.
- Rehabilitació de l'antiga escola de Torre de Tamúrcia com a centre de recepció de visitants.

D'altres infraestructures d'obra civil representen una millora important en la qualitat de vida dels habitants i que cal esmentar:

- Pont de la Terreta. Aquesta és una obra llargament reivindicada i criticada: el punt d'unió de la Terreta que calia millorar amb rapidesa. La proposta d'arreglar el pont d'Orrit plantejada per l'Ajuntament de Tremp en el seu moment quedà desestimada per l'oposició del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya a realitzar les reformes. Així doncs, després de posar d'acord un ampli ventall d'administracions, avui en dia el pont de la Terreta és una realitat. Canvis, temporals dels límits autonòmics o una indefinició d'aquests han fet que les conselleries de la Generalitat de Catalunya ni tan sols s'assabentessin de les obres de millora del pont d'Orrit. I en aquests moments tenim dos ponts nous.
- Arranjament dels principals accessos a la Terreta.
- Xarxa de subministrament d'aigua a Esplugu de Serra i millora del sistema de subministrament d'aigua a Aulàs.

A més de la voluntat política de dur endavant aquests projectes, ha estat clau la decisió de creació d'un motor que ha anat empenyent i duent a terme els encàrrecs. L'Àrea de Recursos Naturals i Municipi de l'Ajuntament de Tremp ha passat en sis anys de no existir a tenir una dotació de personal de fins a set persones gràcies a les ajudes rebudes pel Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya, el Departament de Medi Ambient

i Habitatge, i la Fundació Territori i Paisatge per un projecte en concret: "La Terreta".

Però la tasca feta fins ara no pot quedar aquí i, per consolidar-la, l'Ajuntament de Tremp treballa per a la creació d'un consorci de gestió de l'espai de la Terreta i de Sant Gervàs, juntament amb els ajuntaments del Pont de Suert, Conca de Dalt, Sarroca de Bellera i Senterada, que ha de permetre continuar executant nous projectes.